

เทศน์ก่อนเวียนเทียน วันมาฆบูชา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ ตั้งใจฟังธรรม นี้นี่วันสำคัญทางศาสนา เราถึงจะมาบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ การเวียนเทียนนี่เป็นการบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะศาสนามีความสำคัญ วันนี้วันสำคัญทางศาสนา เราถึงจะมีความสำคัญนะ ถ้าเราเห็น ความสำคัญของศาสนา เราจะทำบุญบูชาพระพุทธเจ้า ทำบุญบูชาไป

เพราะสิ่งที่ได้ความร่มเย็นเป็นสุขอยู่นี้ เราได้มาจากใคร เราได้มาจากพื้นฐานของศีลธรรม จริยธรรมนะ ถ้าพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมดี เห็นไหม เราปลูกต้นไม้ กล้วยไม้มันจะออกดอก ออกผลให้เราเก็บผล เราใช้เวลาที่ปี มนุษย์คนหนึ่งกว่าจะเกิดมา เห็นไหม แล้วหัวใจของเขาตั้งแต่เด็ก จนกว่าเขาจะโตขึ้นมา เราจะต้องฝึกฝนเขา เพื่อจะให้เขามีจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะจะเกิดได้อย่างไร จิตสำนึกสาธารณะจะเกิดได้ตั้งแต่มีศีลธรรม มีศีลธรรม นะ ศีลธรรมใด คำว่าธรรมคือความเสมอใจ เขาไม่เห็นแก่ตัวนะ ในครอบครัวของเรา พ่อแม่พี่น้องปู่ย่า ตายายมีความสมานฉันท์ มีความร่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม สิ่งนี้เป็นความสุข เกิดมาจากไหนละ เกิดมา จากศีลธรรม จริยธรรม ศีลธรรม เห็นไหม แล้วถ้าเป็นวันสำคัญทางศาสนา เรามาเวียนเทียน เวียนเทียน เพื่ออะไร เพื่อให้หัวใจมันเข้มแข็ง หัวใจนี้เข้มแข็งนะ

เวลาพูดถึงศาสนา มันเป็นเรื่องที่เราคาดไม่ได้ เราหมายไม่ได้ อะไรคือศาสนา ทุกคนจะบอก ว่าเรานี้ทำความดีมาเยอะ เราทำบุญกุศล เราสร้างความดีมาทั้งนั้นเลย ทำไมชีวิตเรามีแต่ความทุกข์ละ เห็นไหม มันไปคิดกันอย่างนั้นไง ว่าถ้าเราทำบุญกุศล แล้วจะต้องตอบสนองตามความต้องการความ

ปรารถนา ความปรารถนา เห็นใหม่ ฟังสิ! คำว่าความปรารถนามันเป็นต้นหาความทะยานอยาก ค้นหาความทะยานอยากนะ ทะยานอยากมาแล้วมันไม่สมความต้องการ ไม่สมความทะยานอยากนั้น เราก็คือเป็นทุกข์ในหัวใจ

แต่ถ้าเป็นมรรคละ เป็นมรรค เห็นใหม่ เราทำคุณงามความดี เราปลูกต้นไม้ เราหมั่นรดน้ำพรวนดิน สิ่งที่อยู่มาเป็นผลมันออกมาจากไหน มันออกมาจากปลายนะ เรารดน้ำที่โคน ผลมันจะออกที่ปลาย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำคุณงามความดี ความดีก็เพื่อความดีไง เราทำเพื่อเรานะ เราทำเพื่อเรา ความดีเกิดจากเรา ถ้าเรามีความเสียสละ เห็นใหม่ จิตใจสาธารณะเราเกิดขึ้น ถ้าเราเกิดขึ้นนะ สิ่งนี้มันก็เป็นเรื่องของสังคม เรื่องของโลก หัวใจเราไม่ว่าเหว่จนเกินไป ไม่ว่าเหว่นะเพราะอะไร?

เพราะมันมีหลักใจเป็นที่ยึด ถ้าคนเราไม่มีหลักใจเป็นที่ยึด มันว่าเหว่นะ มันว่าเหว่ มันเรียกร้องในหัวใจ หน้าตานี้ดูสดชื่น แต่ในหัวใจมันว่าเหว่ สิ่งที่ว่าเหว่ มันเอาอะไรไปเติมมันล่ะ เห็นใหม่ สิ่งที่เราเติมมัน เราถึงต้องสะสมของเรา

ถ้าศาสนา เรามาใกล้ชิดศาสนา ถ้าถึงวันสำคัญทางศาสนา เห็นใหม่ เรามาบูชา บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พุทธะอยู่ที่ไหน พุทธะ เห็นใหม่ พุทธะคือความรู้สึกของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้หนีพพานไปไหนเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่กลางหัวใจของเรา แต่เราก็คือไม่รู้จักว่าพระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” แล้วถ้าใครปฏิบัติธรรมขึ้นไป ต้องไปกราบฝ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเข้าใจกันนะ เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสอนนะ สอนบริษัท ๔ เวลาพระอานนทถามว่า

“ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว บริษัท ๔ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าควรจะไปที่ไหน?”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ให้ไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔” เห็นไหม ที่เกิด ที่ตรัสรู้ ที่เทศน์ธรรมจักๆ ที่ปรินิพพาน เราก็ไปอินเดียกัน เราก็จะไปเฝ้ากัน เราจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันก็เป็นไปนะ เวลาคนเขาไปเขาบอกว่าจะมีความระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะทำให้มีความศรัทธา เห็นไหม เราไปเฝ้าวัตถุ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่ไหนมันก็มี ดันโพธิ์ เห็นไหม เราว่าปลูกที่เมืองไทย ที่ไหนมันก็มี เห็นไหม แล้วสิ่งที่เขาจำลองมาสร้างในเมืองไทยก็มหาศาลเลย

แต่เวลาหัวใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีชีวิต องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เรียกร้องให้พวกเราค้นคว้าหาอยู่ แต่มันอยู่กลางหัวใจของเรา สิ่งนี้ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะได้เฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีชีวิตนะ สิ่งนี้ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีชีวิตมัน โคนกิเลส มัน โคนตัณหาความทะยานอยากในหัวใจนี้ปกคลุมไว้ แล้วเราก็เรียกร้อง

คูสิ ทางโลกเขา เขาเรียกร้องความเป็นธรรมกัน หัวใจของเรานี้ก็เรียกร้อง เรียกร้องให้เราช่วยเหลือ เรียกร้องให้เรเป็นผู้ที่มีศรัทธา เรียกร้องให้เราหาอาหารของใจ เห็นไหม สิ่งนี้อาหารของใจขึ้นมา ความดีอย่างนี้มันเป็นความดีจากนามธรรม สิ่งนี้นามธรรม เห็นไหม แล้วถ้าไม่มีรูปธรรม ไม่มีศาสนพิธี มันจะเข้าไปถึงหานามธรรมอย่างนี้ได้อย่างไร นี่เราถึงต้องฝึกฝน

ถึงบอกว่าจิตสำนึกในสาธุธรรมจะเกิดขึ้นมา เราถึงต้องมีประเพณีวัฒนธรรมไว้เพื่อจะให้อนุชนรุ่นหลังได้ทรงไว้ซึ่งศาสนา สิ่งนี้ที่ทรงไว้ซึ่งศาสนานะ แต่ถ้าทรงอย่างนั้น เราทรงขึ้นมา เห็นไหม มันเป็นบันได เรามีบ้าน เราทำบ้านเรือน เราต้องมีบันไดขึ้นบ้าน เห็นไหม แม้แต่ในบ้านของเรายังต้องมีประตู ยังต้องมีขั้น เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน หัวใจถ้ามันยกระดับขึ้น เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นเครื่องยกระดับ ธรรมและวินัย ข้อวัตรปฏิบัตินี้ให้พระปฏิบัติปฏิบัติเข้ามาถึงใจ

ไอ้ของเรา เห็นไหม แพ้เรื่องของกิจกรรมในศาสนาไป วันสำคัญทางศาสนานี้เราจะต้องระลึกถึงใจ ถ้าระลึกถึง เห็นไหม จิตใจสาธุธรรม ระลึกถึงว่าสิ่งนี้เป็นวันสำคัญทางศาสนา มันก็เท่ากับระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะจิตที่ว่าพระพุทธรูปเจ้าที่มีชีวิตอยู่คือความรู้สึกของเรา แต่เราไปหลงเพ้อกันเองไป เราไปค้นหาแต่สิ่งข้างนอกไป เราไปเที่ยวค้นหาแต่สิ่งที่ปัจจัยเครื่องอาศัยไป ถ้าเรามีสิ่งใดสมบุญผล สิ่งนั้นเราว่าเป็นศักยภาพ

ศักยภาพนะ คนดี ถ้ามีศักยภาพ มีปัจจัยเครื่องอาศัย เขาก็มีความสุขของเขา แต่ถ้าเขามีความทุกข์ขนาดไหนมันก็เป็นความทุกข์ ทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน ถ้ามีคุณธรรมในหัวใจนะ มันอยู่เย็นเป็นสุขใจ เห็นไหม ความสุขแท้ๆ มันอยู่ที่ความรู้สึกลึกซึ้งนี้ ถ้าเป็นวัตถุนั้นก็คือวัตถุนะ มันไม่มีชีวิต สิ่งที่คุณที่มีชีวิตไปเป็นเจ้าของอะไรไหม?

เราไปเป็นเจ้าของสมบัติต่างๆ โลกนี้มีเพราะมีเรา เพราะมีเรานะ ถ้าเราตายไป โลกก็เป็นอย่างนี้ สิ่งที่เป็นอยู่ เราก็เห็นกันอยู่ เห็นไหม เราก็เห็นคนเกิดคนตายอยู่ตลอดเวลา เขาตายไปแล้วเราก็อยู่กันได้ แล้วเขาเกิดมาเขาใช้ทรัพยากร แล้วสิ่งที่เกิดที่ตายอยู่นี้มันเป็นใคร มันมีบุญมีกรรมกันมานะ มีสายบุญสายกรรม ถ้าเราไม่มีบุญกรรมต่อกัน เราจะไม่มีมาเกิดเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูกกันหรือก มันจะเกิดขึ้นมา มันจะเกิดลอยๆ ไม่ได้หรือ ไม่มีสิ่งใดเกิดลอยๆ เห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้นมา มันต้องมีบุญมีกรรมสัมพันธ์กันมา

สิ่งที่สัมพันธ์กันมา คุณสิ เวลาลูกเรา เวลาครอบครัวของเรา คนนี้เรามีความผูกพันลึกซึ้ง คนนี้เรามีความผูกพันปานกลาง คนนี้เรามีความรู้สึกเป็นปกติธรรมดา สิ่งผูกพันอย่างนี้มันมีนะ นี่เวรกรรมที่ลึกตื้นต่างกัน เห็นไหม สิ่งที่ลึกตื้นต่างกันอยู่ในหัวใจ สิ่งนี้ถ้าเราเข้ามาจากภายใน เห็นไหม ความรู้สึกอันนี้ นี่สิ่งที่มีคุณสมบัติน่า

ในศาสนาพุทธของเรามีตั้งแต่เริ่มต้นตั้งแต่เรื่องทาน เรื่องศีล เรื่องภาวนา ถ้าไม่มีตั้งแต่เรื่องทาน แล้วไปเริ่มตั้งแต่เรื่องภาวนา ถ้าภาวนา เห็นไหม ตันไม้นะ ถ้าไม่มีแก่น ถ้าไม่มีกระพี้ ไม่มีเปลือก มันจะอยู่ได้อย่างไร ตันไม้ก็ต้องมีแก่น เห็นไหม มีแก่น แก่นของศาสนา รากของศาสนาเป็นเรื่องของอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

เวลาเขาไปถามว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร ตรัสรู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคนี้เป็นปริยัตินะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตัดกิเลส อาสวกขณญาณในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหาก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคนี้เป็นอริยสัจ หัวใจนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ อริยสัจนี้เป็นวิธีการ เพราะมันยังสืบต่อ มันยังคุย มันยังเป็นวิธีการที่เราจะอธิบายได้นะ

แต่เวลาจิตมันถลันออกมาจากอริยสัจ มันพุ่งออกไปเป็นวิมุตติสุข พ้นจากกิเลสไป เห็นไหม
สิ่งนี้ต่างหากที่เป็นคุณธรรมในศาสนาของเรา นี่มันทำได้

ถ้าทำได้ เพราะขนาดที่ว่าเรื่องของปัจจัยเครื่องอาศัย เรายังเอามาเป็นความเป็นภาระพะรุงพะรัง
กับชีวิตของเราเลย แล้วสิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกนักรบ เห็นไหม ผู้ที่ออกประพฤติ
ปฏิบัติให้สละให้หมด ให้มีบริวาร ๘ สิ่งที่บริวาร ๘ มันเป็นความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ถ้า
ดำรงชีวิตนี้เพื่ออะไร เพื่อค้นคว้าหาธรรม เพื่อค้นคว้าหาธรรมนะ ถ้าค้นคว้าหาธรรม ต่อสู้กับใคร ต่อสู้
กับกิเลสในหัวใจของเรา เห็นไหม นี่มันละเอียดอ่อนเข้ามาใน

แต่เราไปมองกันมองแต่วัตถุนะ พระก็ต้องอยู่ที่ความรุ่มเย็นเป็นสุข ต้องรุ่มเย็นเป็นสุขของใคร
ถ้ารุ่มเย็นเป็นสุขของโลกก็ต้องอำนวยความสะดวกกัน เห็นไหม ถ้ารุ่มเย็นเป็นสุขของโลก กิเลส
มันก็ตัวใหญ่ มันก็อ้วน มันก็ทับถมหัวใจ นี่ที่ว่ากิเลสมันปิดบังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใน
หัวใจมันเป็นแบบนี้

ถ้ากิเลสมันปกคลุมในหัวใจของเรา ปกคลุมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราจะเอา
วิธีการอะไรไปค้นคว้ามัน?

เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องของท่าน เราสละทาน เราสละทานเพื่อฝึกฝน
ใจ ถ้าใจของเรานะ น้ำถ้ามันสกปรก เห็นไหม น้ำถ้ามันน้ำเสีย เขาต้องพยายามทำความสะอาดมันเพื่อ
จะเอาน้ำเสียนี้ปล่อยออกไปเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป เพื่อใช้สอยต่อไป ต่อไปน้ำจะหายาก

หัวใจของเราก็เหมือนกัน หัวใจของเรานี้มันมีความคิด เห็นไหม ถ้า! ถ้ามีการเกิดที่ไหน มัน
ต้องมีเชื้อใจของมัน มันต้องมีเหตุของมัน เหตุที่พาให้เกิด แล้วเหตุที่พาให้เกิด เห็นไหม เราไม่รู้เลย ถ้า
เราจะกำจัด เราจะค้นคว้าในเรื่องการปฏิบัติ เห็นไหม แล้วน้ำเราน้ำสกปรก น้ำของเรามันมีเชื้อใจ แล้ว
ของสกปรกจะไปล้างสิ่งที่สกปรก มันจะเป็นไปได้ไหมละ

สิ่งนี้มันเป็นไปได้ไม่ได้ ถ้าเป็นไปได้ไม่ได้ เราจะทำอย่างไร? ถึงนี้ทาน ศีล ภาวนา..

ถ้าเรื่องของทาน มันเริ่มตั้งแต่การเปิด เปิดให้มีการแก้ไข เปิดให้หัวใจมันได้ทำความสะอาดใน หัวใจของมัน การเสียสละนี้เพราะอะไร เพราะสิ่งต่างๆ เป็นสมบัติของเรา คนทุกข์คนยากนะ ของ เล็กน้อยก็มีคุณค่า คนมั่งมีศรีสุขนะ ของมากขนาดไหนเขาก็ดูเป็นของเล็กน้อย

สิ่งที่เล็กน้อยจะสละออกไปจากใจ คนทุกข์คนยากกว่าจะหามาเพื่อปากเพื่อท้อง มันก็เป็นเรื่อง ความลำบากลำบากพอสมควรแล้ว แล้วเราต้องสละออกไป เห็นไหม การสละออกไป มันสละสิ่งที่ว่า มันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับความเป็นอยู่ของเรา แล้วถ้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับความเป็นอยู่ของเรา เราคือใคร เราคือร่างกายนี้หรือ เราคือหัวใจใจ ถ้าคนตายนะ คนตายมันมีความรู้สึกอะไร?

ถ้ามันสละออกไปนะ มันมีความรู้สึกกระเทือนหัวใจ ถ้าหัวใจนี้ได้สละออกไป เห็นไหม เป็นผู้ ที่ชนะ เป็นผู้ที่เปิดออกๆ การเปิดออกอย่างนี้บ่อยครั้งเข้า เห็นไหม ทาน ศีล ภavana เรื่องของทานนะทำ ให้หัวใจมันมีการพัฒนาของมัน นี่แค่เรื่องของทาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาตรงนี้เป็น อุบาย เป็นศาสนพิธีเพื่อจะให้สร้างศาสนทายาทไว้ สร้างศาสนทายาทนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าธรรมนี้แสนทุกข์แสนยาก ๖ ปีนี้พยายามค้นคว้า นะ ค้นคว้าด้วยบารมีของพระโพธิสัตว์ ได้สละมหาศาลเลย ค้นคว้าสิ่งนี้มันเป็นละเอียดลึกซึ้ง แล้ว เวลาวางธรรมไว้ เห็นไหม แล้วจะถึงอนุชนรุ่นหลังอย่างไร จะเป็นผลประโยชน์อย่างไร

เวลาเราสวดมนต์กัน เห็นไหม ปัญญาคุณ เมตตาคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ มหาศาลมาก ปรรณามารือสัตว์ขนสัตว์ รือสัตว์ขนสัตว์ไม่ใช่เอาธบรรทุกบรรทุกไปหรือ รือสัตว์ ขนสัตว์คือรือหัวใจ ให้หัวใจแต่ละดวงสะอาดบริสุทธิ์ ถ้ารือสัตว์ขนสัตว์ เห็นไหม เพราะสัตว์ตะ สัตตะ เป็นผู้ซ่อง สัตตะยังต้องเกิด มันยังเป็นสัตว์ในวัฏฏะ แต่ถ้ารือสัตว์ขนสัตว์ด้วยมรรคญาณ ถ้ามรรคญาณ นี้ ด้วยกรรมวิธี ด้วยอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ที่ปริยัติเขาบอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าตรัสรู้หรืออริยสัจ อริยสัจ..

อริยสัจมันเป็นวิธีการ! ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เห็นไหม

นิโรธ นิโรธะ แล้วนิโรธคือใคร นิโรธคือภวาสวะ นิโรธคือสิ่งที่รับรู้อยู่ แต่พ้นออกจากนิโรธ ไปคือใคร สิ่งที่พ้นออกไปจากนิโรธ สิ่งที่พ้นออกไปจากอริยสังขต่างหากถึงจะเป็นผลอันนี้ขึ้นมา เห็นใหม่ แล้ววางสิ่งนี้ไว้ ถึงต้องมีเปลือกหุ้มไว้ไง มีเปลือก มีกระพี้หุ้มสิ่งนี้ไว้ สิ่งนี้ศาสนพิธี ถ้าเราทำกัน มันจะเข้าถึงจุดนี้ได้

การกระทำต่างๆ ในศาสนาพุทธของเราะ ไม่มีสิ่งใดๆ ได้มาโดยไม่มีเหตุไม่มีผล จะต้องมิเหตุ มีผล จะต้องมิที่ไปที่ไป ไม่มีสิ่งใดลอยมาจากอากาศ นี่การกระทำของเราต่างๆ สิ่งที่เราสละออก สิ่งที่เราทำมันมีผลทั้งนั้น แต่ผลหยาบผลละเอียดมันอยู่ที่เจตนา อยู่ที่ความตั้งใจของเรา

วันสำคัญทางศาสนา ถ้าเราเห็นคุณค่าของศาสนา เราจะเห็นคุณค่าของใจของเรา เรื่องของ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นนามธรรม แล้วมันจะเข้าถึงความรู้สึกของเราเพราะความรู้สึกของเราเป็นนามธรรม

ศาสนาที่ละเอียดคือศาสนาสอนเข้ามาที่หัวใจ มันจะเป็นจิตสำนึกที่เป็นสาธารณะ มันจะเห็น ส่วนประโยชน์ของครอบครัวเรา มันจะเห็นประโยชน์ของพี่น้องญาติตายาย มันจะมีความเคารพพ่อแม่ มีความเคารพปู่ตายาย มีความเคารพถ้าเป็นพระก็มีความเคารพครูบาอาจารย์ เพราะสิ่งที่พ่อแม่ครู อาจารย์ หาเลี้ยงชีพ เห็นใหม่ หาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อเลี้ยงชีวิต ยังหาคุณธรรม หาธรรมเข้ามาเลี้ยงหัวใจของเรา

ถ้ามีจิตสำนึกเป็นสาธารณะ มันจะเผื่อแผ่คนอื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นใหม่ แต่ถ้าเป็นเรื่องของ กิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันจะเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง สิ่งที่เป็นที่ตั้ง เห็นใหม่ เราฝึกฝนกัน สังคมก็ สะดวก สังคมก็สบาย ประเทศชาติก็สบาย บ้านเราก็สบาย สิ่งใดๆ สบาย สบายในบุญในกรรม องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย

“บุญ.. บุญคืออะไร?” บุญคือความสุขใจ ในครอบครัวเรายิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุขใน ครอบครัว นี่คือนุญมหาศาล บุญที่เป็นตัวเลข บุญที่ต่างๆ นี้เราขาดตกบกพร่อง มีคนเจือจานได้ มีคน ช่วยเหลือกันได้ แต่เรื่องของหัวใจ ฝึกคนนี่ฝึกแสนยาก การประพฤติปฏิบัติจิตใจเรานี้ดีดยากที่สุด เรา

เห็นในครอบครัวของเรา เราอยากให้มันเป็นสิ่งที่เป็นคนดี มันยากไหมล่ะ มันยากนะ แล้วยังย้อนกลับมาเห็นไหม

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือสัตว์ขนสัตว์ตรงนี้ ถ้าหรือสัตว์ขนสัตว์ตรงนี้ เพื่อเป็นประโยชน์กับสังคม ไม่ใช่ประโยชน์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ไม่ต้องการสิ่งใดๆ จากพวกเราเลย แต่วางศาสนาไว้เป็นให้เราก้าวเดิน

เราระลึกถึงศาสนาก็คือระลึกถึงเรา ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็คือบูชาหัวใจของเรา แล้วถ้าใครทำสมาธิได้ เห็นไหม จิตสงบลงมา นั่นล่ะคือตัวใจแท้ นั่นล่ะคือตัวองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แล้วผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานนี้เริ่มมรรคญาณ แล้วมาทำลายผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เห็นไหม ให้ทำลายสิ่งนี้ สิ่งที่เป็นภวาสวะ เป็นภพ เป็นที่ตั้ง เป็นต่างๆ นี่มันจะเป็นความมหัศจรรย์สำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามีประพฤติปฏิบัติ มันถึงจะถึงเป้าหมาย

เราถึงว่าถ้าการกระทำของเราในวันสำคัญทางศาสนา ศาสนาจะมีชีวิตชีวา ศาสนาจะมีคุณธรรม ศาสนาจะเป็นประโยชน์กับเรา เพราะเราเข้าถึงศาสนา เราถึงยกตัวของเรารุ่งขึ้นมา เห็นคุณค่าของเราเอง เห็นคุณค่าของการกระทำที่จะเป็นบุญกุศลที่เป็นนามธรรม

สิ่งที่เป็นวัตถุ เห็นไหม รัฐบาลตั้งงบประมาณมาช่วยเหลือเราได้ทั้งนั้น แล้วแต่ใครจะดึงกันไป แต่ถ้าคุณธรรมในหัวใจ มันมีขึ้นมาจากเรา เราเป็นคนสร้างขึ้นมา เราถึงว่าจงใจ ตั้งใจ เปิดเจตนาให้กว้างเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ เอวัง